

Tahap Kepuasan Guru Terhadap Pentaksiran Berasaskan Sekolah (PBS): Perbezaan Persepsi Dalam Kalangan Guru Bagi Mata Pelajaran Kemahiran Hidup Bersepadu

Chong Siaw Chee¹, Lai Chee Sern^{2*}

^{1,2} Fakulti Pendidikan Teknikal dan Vokasional,
Universiti Tun Hussein Onn Malaysia, 86400 Parit Raja, Batu Pahat, Johor, MALAYSIA

*Corresponding Author

DOI: <https://doi.org/10.30880/ojtp.2019.04.02.003>

Received 25th June 2018; Accepted 25th May 2019; Available online 30th September 2019

Abstrak: Kajian ini dijalankan untuk mengkaji tahap kepuasan guru terhadap Pentaksiran Berasaskan Sekolah (PBS) bagi mata pelajaran Kemahiran Hidup Bersepadu (KHB) di sekolah menengah harian biasa di Sarawak. Seramai 242 orang guru yang mengajar KHB di sekolah menengah harian biasa dari lima bahagian terpilih di negeri Sarawak dipilih sebagai sampel bagi kajian ini. Kajian ini dijalankan secara tinjauan dengan menggunakan borang soal selidik untuk pengumpulan data. Data kajian dianalisis dengan menggunakan statistik deskriptif dan statistik inferensi. Hasil analisis menunjukkan bahawa skor min keseluruhan bagi kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berada pada tahap sederhana. Walau bagaimanapun, tidak terdapat perbezaan antara tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan faktor demografi. Hasil dapatan kajian ini dapat dijadikan panduan bagi pihak berkuasa dalam usaha mengoptimumkan tahap kepuasan guru dalam pelaksanaan PBS.

Kata kunci: Tahap kepuasan, guru, pentaksiran berasaskan sekolah, persepsi

Abstract: This research was conducted to determine the satisfaction level towards School-Based Assessment (SBA) in Integrated Living Skills (ILS) subject among school teachers from ordinary secondary schools in Sarawak. A total of 242 teachers, who teach ILS, from five selected districts were involved in this research. Survey design was used in the present research in which a set of questionnaire was developed for data collection. The collected data was analysed using both descriptive and inferential statistics. The findings indicated that the satisfaction towards SBA implementation was at a medium level. In addition, the analysis outcomes did not reveal significant difference between different demographic groups in terms of satisfaction. The present research findings can be utilized as a guideline for relevant authorities to improve the satisfaction of teachers towards SBA implementation.

Keywords: Satisfaction level, teacher, school-based assessment, perception

1. Pengenalan

Kurikulum merupakan salah satu komponen yang penting dalam sistem pendidikan. Hal ini demikian kerana kurikulum berkait rapat dengan keberkesanan penilaian dan pentaksiran untuk menjana modal insan berminda kelas pertama. Sistem penilaian pendidikan di negara ini mengalami transformasi dengan pelaksanaan PBS. Pelaksanaan PBS dalam semua subjek menengah rendah bermatlamat untuk memantapkan kualiti sistem pentaksiran dan penilaian yang sedia ada. PBS berbentuk formatif yang berpusatkan pelajar dengan pelaksanaannya adalah secara berterusan dalam proses pembelajaran dan pengajaran di mana pelajar diberi maklum balas tentang pencapaian mereka. Dengan itu, pelajar akan mengenal pasti tahap pembelajaran serta kelemahan yang ada pada diri mereka (Bakar, Hamzah, Jaba & Mat Rashid, 2011). Pembelajaran di dalam bilik darjah membolehkan para guru menerima maklum balas tentang pencapaian pelajar dari segi pengetahuan serta kemahiran. Seterusnya, mereka membuat pengubahsuaian terhadap pengajaran yang sedia ada mengikut kesesuaian dan kefahaman pelajar itu sendiri (Miller, Norman & Robert, 2009). Jelaslah, PBS menilai prestasi pelajar secara menyeluruh seperti yang diaspirasikan dalam Falsafah Pendidikan Kebangsaan untuk melahirkan insan yang seimbang dan harmonis dari segi intelek, emosi rohani dan jasmani.

PBS merupakan pentaksiran peringkat kendalian sekolah di mana pentaksirannya dilaksanakan oleh guru-guru mata pelajaran. Dalam hal ini, PBS lebih dikendalikan oleh guru di sekolah, maka tahap kepuasan guru dalam pelaksanaannya amat dititikberatkan. Hal ini disebabkan guru bertanggungjawab dalam melaksanakan transformasi pendidikan yang berlaku di sekolah termasuk PBS (Chan & Sidhu, 2011).

Penilaian PBS adalah selaras dengan kandungan kurikulum di mana guru memberi perhatian terhadap pentaksiran untuk pembelajaran yang menyeluruh. Justeru, guru memerlukan latihan dalam perkhidmatan (LDP) atau program pembangunan berkaitan pelaksanaan PBS dalam pembelajaran dan pengajaran di dalam bilik darjah (Brown, 2011). Oleh itu, sudah tentu guru akan berpuas hati dengan pengendalian PBS di dalam kelas sekiranya pentaksiran yang dijalankan mencapai objektif pembelajaran.

Maklum balas dianggap elemen yang penting dalam pentaksiran untuk pembelajaran (*assessment for learning*) oleh kebanyakan pakar antarabangsa (contoh: Black, Harrison, Lee, Marshall & William, 2003). Dalam kajian Hattie dan Timperley (2007) ada menyatakan maklum balas mempunyai pengaruh yang penting terhadap pembelajaran pelajar. Pelaksanaan PBS telah menimbulkan masalah-masalah tertentu kepada tenaga pengajar di sekolah. Guru dibebani dengan kerja yang memakan masa dan tenaga dalam proses menilai hasil kerja pelajar dengan bilangan yang begitu ramai. Tambahan pula, majoriti guru Kemahiran Hidup Bersepadu mengajar lebih daripada satu tingkatan iaitu tingkatan satu, dua dan tiga (Bakar, Hamzah, Jaba & Rashid, 2013).

Daripada hasil kajian-kajian yang telah dijalankan, didapati bahawa majoriti kajian yang sedia ada masih lagi tidak menyeluruh kerana mereka hanya tertumpu kepada beberapa skop sahaja iaitu menentukan persepsi guru atau pelajar terhadap pelaksanaan PBS. Masih terdapat banyak elemen tentang pelaksanaan PBS tidak dikaji secara terperinci seperti tahap kepuasan guru terhadap PBS. Oleh sebab itu, kajian ini dilaksanakan untuk mengenal pasti tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS bagi mata pelajaran Kemahiran Hidup Bersepadu dan menentukan perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS dalam aspek faktor demografi.

2. Metodologi

Kajian yang dijalankan dalam penyelidikan ini ialah kajian kuantitatif berbentuk tinjauan dengan menggunakan borang soal selidik sebagai instrument kajian. Sampel kajian terdiri daripada guru KHB yang mengajar KHB Tingkatan 2 dan Tingkatan 3 di sekolah menengah harian biasa di lima bahagian negeri Sarawak iaitu Kapit, Kuching, Mukah, Sarikei dan Sibu. Seramai 242 orang guru KHB telah dipilih sebagai sampel kajian dengan kaedah persampelan rawak mudah. Pensampelan rawak mudah digunakan untuk memilih sampel daripada populasi yang mempunyai sifat yang hampir seragam.

Soal selidik yang digunakan mengandungi dua bahagian iaitu bahagian A berkaitan demografi guru manakala bahagian B mengandungi 55 item berkaitan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS. Soal selidik ini menggunakan skala semantik perbezaan iaitu bermula dengan 1 (sangat tidak setuju, STS) hingga 5 (sangat setuju, SS). Nilai alpha *Cronbach* bagi keseluruhan item ialah 0.96. Nilai ini membuktikan indeks kebolehpercayaan alpha *Cronbach* bagi kajian ini adalah tinggi. Kesahan terhadap setiap item pula disahkan oleh tiga orang pakar iaitu pensyarah universiti sebelum soal selidik ditadbir di sekolah.

3. Dapatan Kajian Dan Perbincangan

(i) Data Demografi

Dalam bahagian A, data demografi responden ialah jantina, umur, bangsa, pengalaman mengajar, guru opsyen menghadiri kursus atau latihan PBS dan bahagian tempat mengajar. Jumlah responden yang menjawab soal selidik yang diedarkan ialah 242 orang. Terdapat 77 (31.8%) orang responden lelaki dan 165 (68.2%) orang responden perempuan. Majoriti responden berumur di antara 20 hingga 30 tahun (37.2%) dan 31 hingga 40 tahun (35.1%).

Seramai 94 (38.8%) orang responden berbangsa Bumiputera Sarawak/Sabah, 76 (31.4%) orang berbangsa Melayu, 70 (28.9%) berbangsa Cina dan 2 (0.8%) orang berbangsa India. Manakala 76 (31.4%) orang mempunyai pengalaman mengajar antara 1 hingga 5 tahun, 42 (17.4%) orang antara 6 hingga 10 tahun, 26 (10.7%) orang antara

11-15 tahun, 27 (11.2%) antara 16 hingga 20 tahun, 39 (16.1%) orang antara 21 hingga 25 tahun dan 32 (13.2%) orang berpengalaman 25 tahun dan ke atas.

Sementara itu, 156 (64.5%) orang merupakan guru opsyen subjek yang diajar dan 86 (35.5%) orang terdiri daripada guru bukan opsyen. Bagi aspek menghadiri kursus atau latihan PBS, majoriti iaitu 209 (86.4%) orang pernah menghadiri kursus yang berkaitan dan 33 (13.6%) orang tidak pernah menghadiri kursus atau latihan PBS. Manakala dapatan kajian menunjukkan seramai 110 (45.5%) orang dari bahagian Kuching. Ini diikuti oleh seramai 65 (26.9%) orang dari bahagian Sib. Selebihnya merujuk kepada 23 (9.5%) orang mengajar di bahagian Sarikei dan 22 (9.1%) orang masing-masing mengajar di bahagian Kapit dan Mukah.

(ii) Tahap Kepuasan Guru Terhadap PBS Bagi Mata Pelajaran KHB

Jadual 1 menunjukkan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berada pada tahap sederhana dengan min keseluruhan ialah 3.56 (SP= 0.83). Tiga item bagi tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berada pada tahap tinggi dan sembilan item adalah pada tahap sederhana. Item 9 iaitu “pengoperasian PBS” (Min = 3.41 ; SP = 0.81) mempunyai min yang paling rendah manakala item 4 “pentaksiran berdasarkan Panduan Perkembangan Pembelajaran Murid (PPPM)” mempunyai min yang paling tinggi (Min = 3.77 ; SP = 0.80).

Keputusan ini juga sepadan dengan dapatan kajian Mazlin dan Noorfazelawati (2014) dalam amalan PBS dalam kalangan guru matematik sekolah menengah. Dapatan ini menunjukkan bahawa guru berpuas hati dengan PPPM yang disediakan oleh Lembaga Peperiksaan Malaysia (LPM) untuk melaksanakan pentaksiran.

Jadual 1- Kepuasan guru terhadap pelaksanaan pentaksiran berasaskan sekolah (PBS)

Bil	Item	Min	Sisihan Piawai (SP)	Interpretas
1	pelaksanaan PBS yang merupakan sebahagian daripada Program Transformasi Pendidikan.	3.57	0.87	Sederhana
2	pemakluman pelaksanaan PBS oleh pihak Jabatan Pendidikan Negeri (JPN) atau Pejabat Pendidikan Daerah (PPD).	3.61	0.84	Sederhana
3	panduan pengurusan PBS yang diberi oleh Lembaga	3.69	0.85	Tinggi
4	pentaksiran berdasarkan Panduan Perkembangan Pembelajaran Murid (PPPM).	3.77	0.80	Tinggi
5	pelaksanaan PBS di sekolah.	3.68	0.81	Tinggi
6	sumber yang diperoleh untuk pembinaan instrumen PBS.	3.46	0.83	Sederhana
7	penerangan mengenai objektif pelaksanaan PBS.	3.57	0.81	Sederhana
8	PBS yang dikendalikan sepanjang proses pengajaran dan pembelajaran.	3.60	0.84	Sederhana
9	pengoperasian PBS.	3.41	0.81	Sederhana
10	bidang tugas Jawatankuasa PBS.	3.48	0.82	Sederhana
11	Pelaporan Pencapaian Murid berdasarkan PBS.	3.48	0.83	Sederhana
12	pengurusan evidens PBS.	3.36	0.89	Sederhana
	Purata Skor	3.56	0.83	Sederhana

(iii) Analisis Perbezaan Tahap Kepuasan Guru Terhadap Pelaksanaan PBS Berdasarkan Pengalaman Mengajar Guru

Ujian ANOVA sehala digunakan untuk menentukan sama ada terdapat perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan pengalaman mengajar guru. Jadual 2 memaparkan keputusan ujian ANOVA sehala. Dapatan ini menyimpulkan bahawa tidak terdapat perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan pengalaman mengajar guru, $F(5, 236)=0.98, p>0.05$.

Keputusan ini selari dengan kajian Mazlin dan Noorfazelawati (2014) serta Mohd Isha (2011) yang juga menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara pelaksanaan PBS dengan pengalaman mengajar dalam kalangan guru sebagai pentaksir.

Jadual 2 - Keputusan ujian ANOVA sehal

Kepuasan	Jumlah Kuasa Dua	df	Min Kuasa Dua	F	Sig.
Antara Kumpulan	3.370	5	0.40		
Dalam Kumpulan	164.163	236	0.695	0.98	0.503
Jumlah	167.533	241	1.095		

(iv) Analisis Perbezaan Tahap Kepuasan Guru Terhadap Pelaksanaan PBS Berdasarkan Opsyen Guru

Ujian-t digunakan untuk menganalisis perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan opsyen guru. Jadual 3 menunjukkan keputusan analisis ujian-t untuk membandingkan perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan opsyen guru. Min skor tahap kepuasan guru opsyen KHB ialah 3.58 (SP=0.83) manakala min skor tahap kepuasan guru bukan opsyen KHB ialah 3.51 (SP=0.83). Dapatan kajian ini dapat dirumuskan bahawa tidak terdapat perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan opsyen guru, $t(240)=0.64$, $p>0.05$.

Jadual 3 - Ujian-t untuk membandingkan perbezaan tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan opsyen guru

Guru Opsyen	Bilangan Responden	Min	Sisihan Piawai	df	t	Sig.
Ya	156	3.58	0.83	240	0.642	0.42
Tidak	86	3.51	0.83			

(v) Analisis Perbezaan Antara Tahap Kepuasan Guru Terhadap Pelaksanaan PBS Dengan Umur Guru

Ujian ANOVA sehal digunakan untuk menentukan sama ada terdapat perbezaan antara tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS dengan umur guru. Jadual 4 memaparkan keputusan ujian ANOVA sehal. Dapatan kajian ini dapat disimpulkan bahawa tidak terdapat perbezaan antara tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berdasarkan umur guru, $F(3, 238)=1.30$, $p>0.05$.

Jadual 4 - Keputusan ujian ANOVA sehal

Kepuasan	Jumlah Kuasa Dua	df	Min Kuasa Dua	F	Sig.
Antara Kumpulan	2.663	3	0.888		
Dalam Kumpulan	164.870	238	0.693	1.30	0.458
Jumlah	167.533	241	1.581		

4. KESIMPULAN

Dapatan kajian ini menunjukkan bahawa tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS berada pada tahap sederhana. Hal ini disebabkan pelbagai kemahiran perlu dikuasai untuk pentaksiran yang berkesan dalam pembelajaran di bilik darjah sejajar dengan perubahan global dalam dunia pendidikan pada abad ke-21. Selain itu, hasil kajian turut menunjukkan tidak terdapat perbezaan antara tahap kepuasan guru terhadap pelaksanaan PBS dengan faktor demografi iaitu pengalaman mengajar, opsyen dan umur guru. Dalam konteks ini, guru memahami peranan mereka sebagai pendidik dalam transformasi sistem pendidikan untuk melaksanakan pentaksiran formatif dan sumatif yang berasaskan sekolah. Diharapkan menerusi kajian ini, hasil dapatan dapat dijadikan panduan sebagai penanda aras bagi pihak pentadbir sekolah, PPD, JPN dan KPM khasnya dalam usaha memartabatkan pelaksanaan PBS pada masa hadapan.

Penghargaan

Penulis ingin merakamkan ribuan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam usaha menjayakan kajian ini.

Rujukan

- Akhtar, S. N., Hashmi, M. A., & Naqvi, S. I. H. (2010). A comparative study of job satisfaction in public and private school teachers at secondary level. *Procedia Social and Behavioural Sciences* 2, 4222-4228.
- Bakar, A. R., Hamzah, R., Jaba, S., & Rashid, M. R. (2011). Keprihatinan guru dalam pelaksanaan pentaksiran berasaskan sekolah : Perubahan dalam penilaian pendidikan. *Prosiding Seminar Majlis Dekan-dekan Pendidikan IPTA*, 877-890.
- Bakar, A. R., Hamzah, R., Jaba, S., & Rashid, M. R. (2013). Acceptance towards school-based assessment among agricultural integrated living skills teachers: Challenges in implementing a holistic assessment. *Journal of Technical Education and Training*, 5 (1), 44-51.
- Black, P., Harrison, C., Marshall, B., & William, D. (2003). *Assessment for learning: putting it into practice*. Buckingham, Open University Press.
- Brown, G. (2011). School Based Assessment Methods – Development and Implementation. *First International Educational Conference on Assessment, New Delhi, India*.
- Chan, F. Y., & Sidhu, G. K. (2011). School-based assessment among ESL teachers in Malaysian secondary schools. *Journal of the Malaysian Education Deans' Council*, 9, 75–87.
- Hattie, J., & Timperly, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77 (1), 81-112. doi: 10.3102/003465430298487
- Lembaga Peperiksaan (2012). *Panduan pengurusan pentaksiran berasaskan sekolah (PBS)*. Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Mazlin, A & Noorfazelawati, A.K. (2014). Amalan pentaksiran berasaskan sekolah (PBS) dalam kalangan guru matematik sekolah menengah. *Jurnal Pendidikan Sains & Matematik Malaysia*, 4 (1), 59-69.
- Miller, M. D., Robert, L. L., & Norman, E. G. (2009). *Measurement and assessment in teaching (5th Edition)*. Pearson International Edition, Upper Saddle River, New Jersey.
- Mohd Isha, A. (2011). Pelaksanaan pentaksiran berasaskan sekolah: Pengetahuan dan amalan guru di sekolah menengah agama milik kerajaan negeri. *Prosiding Seminar Majlis Dekan-Dekan Pendidikan IPTA*.